

Dünyada Eğitim Sistemi

Yakın Geçmiş Gelecekteki Yönelimleri (.)

Yrd. Doç. Dr. Şermin YURDUSEV (**)

Dünyada eğitim sisteminin gelecekteki yönelimlerine bakmadan önce, son yirmi yıllık dönemde eğitimde ortaya çıkan gelişmelere ve şimdiki durumuna bir göz atıp, bunun gelecekteki yansımalarının nasıl olacağını görmeye çalışalım.

DÜNYADA EĞİTİMİN GELİŞİMİ

Son yirmi yıllık dönemde dünya eğitiminde gözlenen gelişmelerden en önemileri şöyle özetlenebilir :

1. Eğitim Patlaması

60'lı yıllardan beri, zengin veya fakir, gelişmiş veya gelişmekte olan bütün ülkelerde ortak bir olgu gözlenmektedir : Büyük eğitim açlığı. Eğitim hizmetine karşı o güne dek görülmemiş ölçüde artan bir toplumsal istek.

1960-75 yılları arasında dünyada eğitim görenlerin sayısı % 70'den, öğretmenlerin sayısı % 100'den ve okuma-yazma bilen yetişkinlerin sayısı % 30'dan fazla artış göstermiştir. «Eğitim patlaması» olarak nitelenen bu sayısal artış birçok nedene bağlanabilir : En öncelikli ve açık olanı, nüfusun artışı ve yaş gruplarına göre dağılımıdır. 1960-70 yılları arasında dünya nüfusu yılda % 2 oranında artarak 2,9 milyardan, 4 milyarın üstüne çıkmıştır. Öğrenim yaşı nü-

---

(*) Bu makale, UNESCO'nun 20. dönem genel konferansında yer almış olan konuşmaları kapsayan «Dünya eğitiminin geleceği üzerine» isimli kitabından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Kaynak : Reflexion sur le developpement futur de l'education. UNESCO 1984

(**) Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

fusunun genel nüfustaki oranı ise, büyük bir artış göstererek % 35'e ulaşmıştır.

Bu yaygınlaşmada, 60'lı yılların başında ortaya çıkan, dünya-daki sömürge ilişkilerini ortadan kaldırmak (decolonisation) eğiliminin yarattığı sosyo-politik ortamın ve bu ortamda geliştirilmiş, eğitimin demokratikleşmesi, yani herkese açılması düşüncesinin yaygınlaşması da rol oynamıştır.

Eğitim patlamasını yaratan üçüncü etken, iş-eğitim, gelir düzeyi-eğitim olguları arasındaki açık ilişkinin kitleler tarafından anlaşılması olmuştur. Eğitimin sağlayacağı ekonomik rahatlık ve öneme sahip olma umudu içinde insanlar, giderek artan sayıda, okul ve üniversite kapılarına yığıldılar.

Giderek artan eğitim isteğinin 60'lı yıllarda bütün ülkelerde eğitim patlamasıyla sonuçlanmış olmasına karşın, bu noktaya kadarki gelişim, endüstrileşmiş ve geri kalmış ülkelerde farklı olmuştur. Avrupa'da okullaşma oranları 19. yüzyılın başından 1950 yıllarına kadar çok yavaş bir artış göstermiş, ancak bu tarihten sonra hızla artarak, 60'lı yıllarda sosyal patlama düzeyine ulaşmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda ise, örgün eğitimin yaygınlaşmasının daha geç ve ani bir gelişim gösterdiğini ve endüstrileşmiş ülkelerin yaklaşık bir asır boyunca geçirdikleri olgunlaşma aşamasını onların atladıklarını görüyoruz. Burada bu farklı gelişim çizgisinin nedenleri üzerinde fazla ayrıntıya girmeden, en önemli görünen birkaçını şöyle özetleyebiliriz : Öncelikle eğitim, endüstrileşmiş ülkelerde geliştirildikten sonra üçüncü dünya ülkelerine, onların ekonomik gelişmelerinin temel bir elemanı olarak satılmıştır. İkinci olarak, eğitim, Avrupa'da ve Kuzey Amerika'da ortaya çıktıktan sonra uzun bir dönem boyunca aileler tarafından yerine getirilen bir hizmet iken, gelişmekte olan ülkelere çok sonraları devletin sorumluluğunda bir hizmet alanı olarak ortaya çıkmıştır. Yalnızca sosyal konumu elverişli olanların gerçekleştirebildiği, geniş halk kitlelerinin gücünü aşan eğitim hizmetini, bu ülkelere devlet yüklenmek zorunda kalmıştır.

2. Mesleki ve Teknik Öğretimin Yaygınlaşması

Eğitimde sayısal artışla birlikte, eğitilenleri devletin çeşitli çarklarını döndürmek için gerekli olan orta ve üst kadrolara hazırlamak gereği de düşünölmeye başlanmıştır. Gelişmekte olan ülkelere, endüstrileşme çabaları, hizmet sektörünün gelişmesi ve meslek alanlarındaki değişimler de buna eklenince, mesleki ve teknik öğretimi

geliştirme çabaları iyice yoğunlaşmıştır. Bu ortamda, bir yandan eğitim planlamaları ülkede her düzeyde gerek duyulan nitelikli eleman sayısını hesaplamaya yönelik bir seri karmaşık tekniklere bağlanmış, öte yandan, devlet bütçesinin büyük bölümü orta ve yüksek kadro denilen elemanların yetiştirilmesine ayrılmıştı. Böylece, 1960-75 yılları arasında, gelişmekte olan ülkelerde orta ve yüksek öğretime yapılan devlet harcamalarının yıllık ortalama artış oranı, 4 - 10 kez artarak, ilköğretime ayrılan harcamaları aşmıştır.

Ekonomik açıdan bu eğilim, «harcamaların ilköğretim veya okuma-yazma hizmetine yöneltilmesi şehirlerdeki fakirleşmeyi arttırdığı gibi, kırsal alanlardaki fakirliği engelleyememektedir» şeklindeki işgücü araştırmalarının yüzeysel sonuçlarına dayandırılıyordu.

Ancak 70'li yılların ortalarına gelindiğinde, harcamaların orta ve yükseköğretim düzeyinde yoğunlaşmasının iki yönden sakınca yarattığı anlaşılmıştır. Öncelikle, bu yaklaşım, eğitimin çeşitli düzeyleri arasında varolması gereken mantıklı ilişkiyi gözardı ediyordu. İkinci ve daha önemlisi ise, kaynakların bu biçimde bir grup insanı orta veya yüksek düzeyde işlere hazırlamak için harcanmasının, azınlıktaki zengin kesime yaraması ve halkın çoğunluğunun eğitim olanağını kısıtlamasıydı. Hindistan'da orta ve yükseköğretim düzeyinde yapılan araştırmalar, bu ülkede ortaöğretime, üniversiteleri bitirenlerin % 80'inin, ülkenin yalnızca % 20'sini temsil eden en zengin kesiminden çıktığını göstermiştir. Öte yandan, mesleki ve teknik eğitimi geliştirme planlarının, bu gibi ülkelerde geleneksel ve yapılanmamış iş alanlarının ekonomide hâlâ belirleyici bir rol oynuyor olmasından ötürü de başarılı olamadığı görülmüştür.

Gelişmiş ülkelerde ise, mesleki ve teknik öğretimin gelişimi kararlı ve planlı bir çizgi izlemiştir. 60'lı yıllardan itibaren, bu ülkelerde gelişen yükseköğretim olanakları, eğitilenler arasında yarış ve en üstün olma eğilimini (meritocratie) arttırmış, sahip olunan yetenek ve kültür, diplomalılar arasında ayırıcı özellik haline gelmişti. İş arayanlar arasında iyi bir yer edinebilmek için en iyi notları almak, sınavlarda üstün başarı sağlamak ve olabildiği kadar yüksek öğrenim yapmak yolunda yarışmak gerekiyordu. Bu eğilim, üniversite mezunlarının durgunluk içine girmiş bir ekonomik dünya ile karşı karşıya kaldıkları 70'li yıllara kadar sürmüştür. Bu yıllarda ekonomik büyüme, durgunluğa yaklaşan biçimde yavaşlayınca, aşırı eğitim (sureducation) ve yüksek öğretim yapmış kişi fazlalığından yakınılmaya başlanmış, eğitim düzeyiyle para kazanma arasındaki ilişki zayıflamıştır. Endüstrileşmiş kuzey ülkelerinde, 60'lı yıllar bo-

yunca eğitim sistemi ekonomiden iki kez daha hızlı büyümüş ve genel bütçe içindeki payı iki katına çıkmışken, bugün bu ülkeler kısıtlama politikası içine girmiş durumdadırlar.

Bu gelişmeler, endüstrileşmiş ülkelerde, ortaöğretim düzeyinde mesleki ve teknik öğretimi geliştirerek, yüksek öğretime akışın azaltılması eğilimini yaratmıştır. Orta öğretimde meslekleşme artmış, çok çeşitli öğretim dalları ortaya çıkmıştır. Bu çeşitlenme öyle bir düzeye varmıştır ki, değişik eğitim dalları arasında ortak bir gövde oluşturarak, branşlaşmayla ortaya çıkan çeşitlilik içinde bütünlüğü belli ölçüde güven altına almak kaygısıyla birçok ülkenin eğitim sisteminde düzenleme çalışmaları başlatılmıştır.

Günümüzde gelişmiş ülkeler, ortaöğretim düzeyinde, ortak bir temel üzerinde yükselen çok çeşitli eğitim programları geliştirmiş durumdadır. Ortaöğretim programlarından pek çoğu nitelikli eleman yetiştirmeye yönelik olup, belli sayıda program ise, daha kuramsal ve genel nitelikteki geleneksel eğitime ayrılmış bulunmaktadır.

3. Eğitim Anlayışından Öğretim Yaklaşımına Geçiş

Son yirmi yıllık dönemde eğitimin yapısında ortaya çıkan bir başka değişim de, yetişkin eğitiminin yaygınlaşması konusunda olmuştur. Gelişmiş ülkelerde 50'li yıllardan itibaren eğitim sisteminde okula gidememiş veya öğrenimini çeşitli nedenlerle yarım bırakmış kişiler için geliştirilmiş değişik öğretim programlarına yer verilmeye başlanmıştır. Yetişkinler için, ev, kilise, oyun alanı, iş yeri, kulüp, eğitim merkezi gibi çok çeşitli eğitim ortamlarında düzenlenen okuma-yazma, çiftçi eğitimi, mektupla öğretim, yönetim stafları biçiminde eğitim programları uygulamaya konmuş, bu uygulamaya koşut olarak, bilgi kaynakları da çeşitlenmiş ve gazete, kütüphane, müze, film, radyo ve televizyon yayınları, tiyatro, bilgisayar, gibi değişik bilgi kaynakları da eğitimin kullanım alanına girmiştir. Böylece, yetişkin eğitiminin geliştirilmesiyle birlikte, eğitim kavramı okul sınırlarının dışına çıkarak, bilgi elde etmenin bütün biçimleri ve yollarına yayılmıştır.

Dünyada eğitim gören yetişkin sayısı hızla artmaktadır. Bu eğilim, sürekli eğitim (education permanente) kavramının geliştirildiği endüstrileşmiş ülkelerde çok net biçimde görülmektedir : İsveç'te 1980 yılında, orta öğretime yarım gün devam eden yetişkin sayısı, bu kurumlardaki 18 yaşından küçük öğrencilerin sayısından daha yüksekti. Yalnızca, 6-7 yıllık ilkökul öğretimi yapmış olan çok sayı-

da yetişkin, yarım günlük kursları izleyerek kendilerini yetiştirmeyi arzulamaktadırlar. 1977 yılında ise, yeni yüksek öğretim kanununun yürürlüğe girmesiyle, Stockholm Üniversitesi'ne, 25 yaş ve üstünde olup da kayıt yaptıranların oranı % 60'ı bulmuştu. Yani «normal» yaştaki öğrenciler azınlıkta kalmaktaydılar. Sovyetler Birliği'nde, 1980 yılında öğretim yapan 98 milyon kişinin, yalnızca 58,2 milyonu örgün eğitimdeki genç öğrencilerdi. Diğer yarısını, öğrenim sonrası değişik tipteki yetiştirme programlarını izleyen yetişkinler oluşturmaktaydı.

Her düzeydeki okul dışı eğitim etkinliklerinin öneminin artması hangi nedenlere dayanmaktadır? Bu nedenlerden birisi, eğitimin çok kimse için günlük yaşamın bir parçası ve bütün bir yaşam boyu sürecek bir olgu haline gelmiş olmasıdır. Meslek yaşamında da eğitim gereği duyulmaya başlamıştır. Çalışan insanlar yarışabilmek için kendilerini yenilemek ve geliştirmek, bunun için de eğitim programlarını izlemek zorunda kalmışlardır. Bu ortamda hükümetler, bir yandan hızlı sayısal artış ve arz/talep dengesini korumak yolunda yoğun bir çaba içine girerlerken, öte yandan, eğitimi yalnızca çocuk ve gençlere yönelik bir ayrıcalık olmaktan kurtarmak zorunda kalmışlardır.

Okul dışı eğitim programlarına gerek duyulmasının bir başka, belki de en eski nedeni, okulun artık insanlara gerekli bilgileri aktarmak için yeterli olmamaya başlamasıdır. İnsanları bütün gün okulda bulunmaya zorlamayan, daha esnek zamanlamalara elverişli, okulun öğretim yönteminden daha farklı yöntemlere yer veren başka eğitim yapılarına gerek duyulmaktadır.

Öte yandan, okulun kapasitesi, bugün bile beklenen sayısal amaçları gerçekleştirmeye yetmemektedir. Gelişmekte olan ülkelerde okul, öğrencilerin çoğunluğuna ulaşmayı henüz başaramamıştır. Bugün Asya ve Afrika'da ilkokul çağı çocuklarının % 30'u okula gitmemekte, % 60'ı ise, 4. yıldan önce okulu bırakmaktadır. Gelecek yıllarda artacak olan bu sayılar, özellikle, gelişmemiş ülkelerde okulun bir öğrenme yeri olarak halkın çoğunluğunu içine almadığını göstermektedir.

Eğitimin okul dışında gelişmesi, biraz da onun esnek olmayan yapısı nedeniyle. Tek bir girişi olan bir yolda öğrencileri bütün basamakları birbiri ardından ve bu yoldan hiçbir çıkış olanağı bulmaksızın, çıkmaya zorlayan, dikey olarak düzenlenmiş okul modeli hızlı gelişim içindeki bu dünyaya uymamaktadır. Eğitim sistemi katı-

lımcı olmaya zorlanmaktadır. Şu anlamda ki, okul içine kapandığı hiyerarşik çerçeveden çıkmalı, yenilikçi, eğitim uygulamalarındaki çeşitli iletişim ve etkileşim biçimlerine açılarak, «toplumsal öğrenmeye» uygun bir model olarak gelişmelidir.

4. Eğitim İçeriğinde Değişim

Hızlı değişim içindeki bir dünyada, köklü geleneklere sahip bir kurum da olsa, eğitimin ve özellikle içeriğinin değişime uğramaması düşünülemez.

Eskiden, genellikle 6, 7 ile 13, 14 yaşlar arasındaki çocukların devam ettikleri okul, onlara yetişkinlik yaşamlarında gerek duyacakları bilgileri vermekle yetinirdi. Bu durum, toplumların geneide durağan bir yapıda oldukları, devamlılık ilkesine göre geliştiği, bugünün düne, yarının bugüne benzer olduğu zamanlarda mümkündü. Eğitilmek, gelecekte yinelenecek olan geçmişin tarihini öğrenmek demektir. Okullar yalnızca varolan kültürü korumak ve bilgileri aktarmak ve özellikle, öğrencilere okumayı, yazmayı, saymayı öğretmekle yükümlü idiler.

Fakat günümüzde eğitim, bilimsel devrime eşlik eden bilgi artışı hızına ayak uydurmakta güçlük çekmekte, gerekli bilgileri aktarmaya yetmemektedir. Yeni bilgilerin büyük bir hızla birikimi birçok bilim alanının içeriğini çabucak eskitmektedir. Eğer bir bilim alanı, yeni bilgileri içine almayı, özümleyerek genelleştirmeyi veya sadeleştirmeyi başaramazsa, bu yeni bilgilerin eskilerin yerini alması gerekirken, yeniler eskilere eklenirler. Böylece aşırı yüklenen programlar karşısında bir ikilem ortaya çıkmaktadır: Eğitim süresini uzatmak veya o süreyi özel bir konuya ayırmak. Bu formüllerden hiçbirisi arzulanan çözümü getirmemiştir. Birincisi eğitim programına getireceği fazla yük nedeniyle, ikincisi ise, özelleştirilmiş bir bilginin teknik değişimler karşısında çabucak eskimesi tehlikesi nedeniyle iyi bir çözüm olamamıştır. Çözüm yolu ve gelecekteki uygulama, genel eğitimle uyum içinde bir özelleştirilmiş eğitim verilmesi olacaktır.

Ortaöğretim düzeyinde genel bir eğitim verilmesi ve bu temel üzerine, ortaöğretim sonrası çeşitli özelleştirilmiş öğretim tipleri ve belli bir mesleğe hazırlayan öğretim programlarının yer alması gerektiği görüşü giderek yaygınlık kazanmaktadır. Bu eğilimle birlikte, okulun bireyi iş dünyasına ve bir mesleğe hazırlamadaki rolü, beden işi - kafa işi ilişkisi, bu konudaki ayırıcı önyargılara karşı sa-

vaşma gibi konular da eğitim içeriğine ilişkin olarak yapılan tartışmalar içinde yer almaya başlamıştır. Çok sayıda ülke, üretici veya uygulamalı çalışmayı bir eğitim aracı olduğu kadar, eğitimi iş dünyasına daha fazla yakınlaştırma aracı olarak eğitim programlarının içine sokmuş bulunmaktadır. Genel eğitimle mesleki eğitim arasında yakınlaşma, genel eğitim içinde iş eğitimine yer vermek, meslek eğitimi içine genel eğitime ilişkin konuları katmak veya eğitim ve iş dönemlerini dönüşümlü olarak uygulamak gibi yollardan sağlanmaya çalışılmaktadır. Sosyalist ülkelerde öğrencileri iş dünyasına hazırlamak için uygulanan «polytechnique» eğitimin başarısı diğer ülkelerin de ilgisini çekmiş durumdadır.

Meslek eğitiminin önem kazanmasıyla birlikte, mesleğe yöneltme konusunda, özellikle iş dünyasına geçiş aşamasında olan gençleri buna hazırlamayı amaçlayan bütün etkinliklerde de, artan bir gelişim gözlenmektedir.

Öte yandan, birkaç yıldan beri toplum değerlerini yeniden ön plana almayı savunan bir yaklaşımın ortaya çıktığı görülmektedir. Bu yönelişin, son on yıllık sürede, birçok ülkenin, hırsızlık şiddet, uyuşturucu düşkünlüğü, aile bağlarının yok olması gibi olgularda kendini gösteren bir «değer krizi» sorunu ile karşı karşıya kalmış olması nedeniyle ortaya çıktığı düşünülebilir. Bu sorun karşısında okulun tavrı bir ülkeden diğerine değişmektedir. Bazı eğitim sistemleri, örneğin sosyalist ülkeler, ahlâk gelişimi ve sosyal uyum konularını etkin bir program içinde ele alırlarken, gelişmiş batı ülkeleri bunu bu denli planlı ve açık biçimde yapmaktan kaçınılmaktadırlar. Bununla birlikte, eğitim içeriği saptanırken, insan ahlâkını oluşturan değer ve tutumların kazandırılmaya çalışılması gereği birçok ülke tarafından kabul edilmiş görünmektedir. Eşitlik ve dayanışma duygusu, sorumluluk anlayışı, başkalarının haklarına saygı, barışın savunulması, çevre korunması vb. konularda gençte geniş bir bakış açısı yaratabilecek yapıdaki değer ve tutumların kazandırılmasına çalışılmaktadır.

Eğitim içeriklerinin geleceği konusunda varılan görüş birliği şudur : «Değişim insanını oluşturmak, temel düşünce olmalıdır. Değişimlere uyum sağlamak yetmez. Bütün eğitsel etkinlikler bu değişimleri denetim altına alacak ve yönlendirecek yönde yapılanmalıdır.»

Eğitim içeriklerinin yeniden gözden geçirilmesi çabası, gelişmekte olan ülkelerde bazı özellikler göstermektedir. Bu ülkeler, eği-

timin içeriğini ülkelerinin özgün sosyo-kültürel yapısı ile uyum içine sokmak için modern bilgi ve kuramlarla, geleneksel yaşam biçimi, görenekler ve değerleri birleştirmek konusunda zorlu bir uğraşa girmek zorundadırlar. Örneğin, Afrika toplumlarına sömürge ilişkileri içinde benimsetilmiş (empoze edilmiş) olan okul tipi, kaçınılmaz olarak bir yabancı kültür modelini de beraberinde getirmiştir ve sonuç olarak ne ülkenin gelişmek zorunda olan değişik sosyal gruplarının temel gereksinimlerine karşılık verebilmekte, ne de bu ülke insanların kişisel denge ve toplumlarına uyum sağlamalarına katkıda bulunabilmektedir.

Genel olarak eğitimin içeriği konusundaki yapılmış ve yapılacak olan yenilikler, genel eğitimin içeriğini daha yetkin, uyumlu ve uygun hale getirmeyi amaçlamaktadır. Her ulusa! topluluğun gereksinimleri ve uluslararası birliğin işlemleri, bilimsel gelişmelerin, sosyo-politik dünya ve iş dünyasının istemleri ve nihayet, yarının dünyasının taniyacağı değişimler karşısında daha yetkin, uygun ve uyumlu olması istenmektedir.

5. Eğitim Yönetiminde Değişim

Son yirmi yılda eğitimde ortaya çıkan sayısal artış ve niteliksel değişim karşısında, hemen hemen bütün ülkeler eğitimlerinin gelişimini tutarlı eğitim politikalarına ve uzun erimli planlara bağlamak çabasına girmiş durumdadır. Bu yaklaşımda iki ayrı aşamanın ortaya çıktığı gözleniyor : Birincisi, genelde eğitimi yaygınlaştırma istemi. Bütün sosyal gruplara eğitimin kapısını açarak ve eğitimde eşit başarı şansı veren koşulları yaratmaya çalışarak, eğitimi olabildiğince geniş kitlelere yaymaya çalışmak, gelişmekte olan ülkelerin temel amacı olmuş durumdadır. Birinciye dayanan ikinci aşamada ise, eğitimi ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına ve gelişiminin hedeflerine uydurma çabası yer almaktadır. Bu yönelimlerin formüle edilmesi ve uygulamaya dönüşümü bir ülkeden diğerine farklılık göstermektedir. Fakat, bütün ülkelerde bu aşamalardan biri veya diğeri düzeyinde yenilik çabaları sözkonusudur.

Eğitim planlaması alanında en belirgin yenilik; planlamalarda eğitimin etik, sosyolojik ve kültürel yönlerine daha fazla önem vermeye başlanmasıdır. Oysa, günümüze kadar birçok ülkede, eğitim planlaması, ülkenin gelecekteki personel gereksinmesini kestirmeye çalışmak olarak görülüyordu.

Eğitim yönetiminin yerinden yönetime dayalı olması ve daha çok ilgilinin katılımına açık olması gibi konular birçok ülkenin gündeminde yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerin belli düzenlemeleri başardıkları bu konularda, gelişmekte olan ülkelerin de büyük çaba harcadıkları gözlenmektedir. Örneğin, Asya'da, son yıllarda eğitim yönetiminin tek bir merkeze bağlı olmaktan kurtarılmaya çalışıldığı, Latin Amerika lkelerinde eğitim yönetimine değişik kamu ve özel sektörden temsilcilerin katılımını sağlayan yeni işleyiş modellerinin geliştirildiği görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise, modern tekniklerin ortaya çıkışıyla birlikte sistem analizine, bilgisayar kullanımına geniş yer veren, makineleştirilmiş yeni bir yönetim sistemi geliştirilmeye çalışılmaktadır.

DÜNYA EĞİTİMİNİN GELECEĞİ

Eğitimin gelecek yıllardaki gelişimi konusundaki incelemeler, eğitimde yeniden biçimlenmiş veya yeniden yaratılmış bir sistem önermenin çok zor olduğunu, bugün varolan eğilimlerin geleceğe yansıyacağını göstermektedir. 70'li yıllarda ilgi merkezinde olan sorunların büyük kısmı, gelecek on yılda ortadan kalkmayacak ve önceden dşnlmş veya uygulanmış çözümler varlığını sürdürecektir.

Aşağıdaki tabloda şematik olarak, gelecek yıllarda eğitim dünyasının karşı karşıya kalacağı sorunlar ve bunların çözümü konusunda uzmanların geliştirdiği önerilere yer verilecektir.

Eğitimin önemli sorunlarının ve önerilen çözümlerin şematik görünümü :

1. sorun : Parasal yetersizliklere karşın, eğitim isteğinde önemli artış

zmler :

- a) Gelişmiş ülkelerde işgücü gereksinmesinden çok, gençlerin sosyal eğilimlerine yanıt verebilmek için, zorunlu eğitim sonrası ğretim olanaklarının yaygınlaştırılması,
- b) Gelişmekte olan ülkelerde, okuma-yazma öğretimine ve temel eğitime öncelik vermek,
- c) Okul için yeni btce kaynakları yaratma (aile, belediye, işverenler)
Aynı kalitede fakat daha ucuz eğitim biçimleri aranması
- d) Daha etkin bir eğitim yönetimi

2. sorun : Hızla artan bir bilgi patlaması

Çözümler :

- Eğitimin bilimsel içeriğinin sürekli gözden geçirilmesi
- Öğretmenlerin hizmet içi eğitimi
- Disiplinler arası, bütünlüyci ve sorunların çözümüne yönelik bir yaklaşımın benimsenmesi
- Eğitim yöntemlerinin geliştirilmesi : Yaratıcı ve keşfedici araştırmacılar yetiştirmek,

3. sorun : Yetişen gençlerin iş istemlerine uygun iş sunumunda yetersizlik

Çözümler :

- «Diploma yarışı»na karşı önlem,
- Temel eğitimin hemen ardından iş içinde eğitim
- Yarı öğretim-yarı iş formülüne göre, dönüşümlü eğitim
- Eğitimin «meslekleştirilmesi» (professionalisation) ve üretici çalışmanın okula sokulması
- Bireyde, çalışmalarını kendi kendine yönlendirme kapasitesini (Auto-emploi) geliştirici bir eğitim

4. sorun : Eğitimde fırsat eşitsizliği

Çözümler :

- Gelir düzeyi düşük kesimlere daha çok burs yardımı
- Azınlık eğitimi sisteminin ortadan kaldırılması
- Okul öncesi eğitim (formation préprimaire) ve başka dengeleyici (rattrapage) çözümler
- Yaş ve eğitim düzeyi arasındaki katı bağın koparılıp, eğitimin sürekliliği ilkesinin benimsenmesi,
- Danışma ve yönlendirme hizmetlerinin güçlendirilmesi ve buna koşul olarak eğitim programlarının çeşitlendirilmesi.

5. sorun : Kırtasiyecilik (Bureaucratisation) ,merkeziyetçilik (centralisme), yapıların ve yöntemlerin katılığı

Çözümler :

- Katılımcı yerinden yönetim (Decentralisation participative)
- Öğretim yöntemlerinin çeşitlenmesi ve okul içi, okul dışı eğitim arasında daha iyi bir bağdaşım sağlanması
- Kitlesel iletişim araçlarının eğitimde daha sık kullanılması
- Öğretmen rolünün değişmesi, baskıcı ve yöneten bir öğretmen tipinden, danışılabilir ve yol gösterici bir öğretmen tipine geçiş

6. sorun : Eğitimin «politikleştirilmesi»

Çözümler :

- a) Okulun politikleştirilmesi kabul edilemeyecek bir şeydir. Gençlik, politik konularda aydın bir tavır ve geniş görüşe sahip olacak biçimde eğitilmelidir.
- b) Eğitim alanında uluslararası dayanışma ve işbirliğinin artırılması,

7. sorun : Eğitim yardımı konusunda uluslararası politikalarda değişim gereği.

Çözümler :

- a) Özgün gelişimlere ve bağımsızlığa önem veren bir eğitim
- b) Her ulusun kültürel kimliğinin güçlendirilmesi,
- c) Araştırma ve gelişme alanında eşitlik ilkesine dayanan uluslararası işbirliğinin sağlanması

8. sorun : Teknolojinin artan rolü

Çözümler :

- a) İçeriği her grubun gereksinmelerine uyarlanmış işitsel ve görsel araçların geniş çapta kullanımı
- b) Eğitimde bilgisayar kullanımına daha fazla yer verilmesi
- c) Eğitimde teknolojik bir devrime başlamak
- d) Eğitilenlerin eğitim sürecine daha fazla katılımı
- e) Video, eğitim makineleri gibi araçlar yoluyla eğitimin bireyselleştirilmesi
- f) Kendi kendini bilgilendirme olanaklarının geliştirilmesi.

Bu tabloda sıralananlar, eğitim sektörünün gelecekte başa çıkması gereken çok sayıda sorunun ancak çok önemli görünen birkaçını yansıtmaktadır.

Üçüncü dünya ülkelerinde sözkonusu olan sorunlar içinde en önemli ve acil görüneni, nitelikle sayısal gereklilikler arasında korunmaya çalışılan denge sorunudur. Bu ülkelerde ilkokul sonrası eğitimin geliştirilmesi doğrultusundaki hükümet politikalarının sonucu, eğitimin kalitesi sayısal yönüne yenik düşmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde eğitimin ilkokul düzeyinde genelleştirilmesinden önce orta ve yükseköğretimde sayısal patlamaya neden olan politik baskılar gelecek yirmi yıllık dönem boyunca da süreceğe benzerdir. Bu gelişimin ekonomik planda yansımaları kaçınılmaz olacaktır. Çünkü, gelişmekte olan bu fakir ülkelerin çoğunda, ilkokul sonrası

eğitim düzeyinde bir ğrenci, devlete bir ilkokul çocuğundan on kez daha pahalıya gelmektedir.

Eğitim programlarının içeriğini daha düzenli bir hale getirmek gereği de bir başka önemli sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde, eğitimin her aşaması bir sonrakine hazırlık olarak görülmektedir. Alt eğitim düzeyleri kendilerine özgü amaçlara sahip olamamakta, birer üst öğrenime atlayış tahtası olarak görülmektedirler.

Gelecek yıllarda üç alanda düzenlemeler yapmak zorunlu görünmektedir : Öncelikle, ilk, orta ve yüksek ğretim arasında daha iyi bir denge kurulmaya çalışılmalıdır. Sonra, yarım günlük, fakat daha kaliteli bir eğitim modeli geliştirmek gerekmektedir. En son olarak, ğretim sürecinde öğretmenin rolü yeniden gözden geçirilmelidir. Kaliteli ğretmen azlığı ve yüksek personel harcamaları nedeniyle bu konuya eğilmek gerekmektedir.

Gelecek yirmi yıllık dönemde, eğitim sisteminin yaygınlaşması sorunu, dünya ülkelerinin pek çoğunda politik acilliğini yitirecektir. Eğitim konusunda daha gerçekçi ve ondan sağlayabileceğinden daha fazlasını beklemeyen bir yaklaşım yerleşmek zorundadır. Eğitimin sosyal ve ekonomik nitelikli sorunlar konusunda «her derde deva» olacak bir ilaç olmadığının bilinmesi gerekmektedir.